

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ivstiniani Avgvsti Historia

Procopius <Caesariensis>

Lugduni, 1594

Oratio sexta

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-147](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-147)

a ORATIO SEXTA.

a Liber VI.

Hæc quidem à Iustiniâno imperatore in loco
 peracta sunt. In Alexandria verò eiusmodi.
 Nilus fluuius ad Alexandriam vsque non decur-
 rit, sed oppidulum quoddam, quod Cheræum vo-
 cant alluens, in sinistram deinceps fertur, relictis
 Alexandrinorum *b* promontoriis. Quamobrem
 antiqui habitatores, ne fluuij commoditate vrbs
 omnino careret, egesta *c* profunda fossa quadam,
 angustum fluminis meatum ad urbem perduxerunt,
 in quem alij quoque effluxus è stagno, quod
 Maria dicitur, exonerant. Hæc fossa magnarum
 nauium *d* patiens non est, sed lembis Ægypti fruges
 ex Cheræo transferentes, ad urbem conue-
 hunt, qua per fossam fluminis ope iam propinqua-
 re possunt; atque fruges exponuntur in locum
 quem Phialen Alexandrini vocant. Sed *e* cum po-
 pulum seditione & discordia sæpe flagrantem, fru-
 ges destituisse contigerit, Iustinianus rex locum
 hunc propugnaculo obcingens, diripiendis frugi-
 bus insidias remouit. Postquam verò ab Ægypto
 in Libyæ conterminam regionem nunc oratio nos
 pertraxit, se iam describamus iam & quæcunque hid
 acta sint à Iustiniâno. Post ubi vniuersam Libyam
 Barbaris subiectam hic rex inuenit, alteri imperio
 Romanorum scilicet adiunxit, Nilus fluuius ab In-
 dis in Ægyptum decurrens, finitimam terram vs-
 que ad mare in duas partes dirimit, quæ dirempta,
 binis hincinde nominibus secernitur. Nam quæ ad
 dextram sita est, Asia dicitur, vsque ad Phalin, qui
 Asiam ab Europa determinat, aut vsque *b* Cume-
 rium traiectum & Tanain fluuium (nam super hæc
 re variant scriptores istarum rerum periti) quæ ve-
 rò ad sinistram est Nili, Libya appellata est vsque
 ad Oceanum, qui sub occidenti sole vtramq; *i* Epi-
 rum dirimit, effluxum quendam emittens, & mare

b sinibus.*c* inde vs-
que à Che-
ræo profun-
da.*d* capax.*e* quod popu-
lo sapius in
seditionem
cōcitato. sa-
ctum esset,
ut frumen-
tum disper-
deretur.
fage.*g* Iustiniâ-
no, posita
quæ in Afri-
câ quoque
totam, quæ
barbarorū
ditionis inue-
nerat, rel-
quo imperio
Rom. con-
iunxit. Ni-
lus.*h* ad traie-
ctum Cume-
merium.
i continen-
tiam.

*a finibus.**b magistratum hospitium.**c expeditum.*

istud constituens. Vniuersa igitur Libya, secundum vnamquamque regionē, alia atq; alia nomina quædam sortita est, ab indigenis (quemadmodum par est) agnominata. Quæ ab Alexandria a promontoriis vsque ad Cyrenem urbem protenditur, in Pentapoleos districtu, hoc dicitur nomine iam Libya dicta est. Hic vrbs est diei itinere ab Alexandria distans, Taphosiris nomine, vbi Ægyptiorum deum Osirin sepultum aiunt: in hac vrbe præter alia multa, & b regum domicilia, & balnea Iustinianus rex extruxit. Huius Libyæ pleraq; loca deserta sunt. ne quid autem pareretur ab incurfu Maurusiorum finitimarum gentium, duo hic propugnacula atque præsidia rex noster prouida mente ac vigilatia collocauit, quorum vnum Paratonium nominant, alterum Antipurgon, non procul à Pentapoli. Est autē Pentapolis ab Alexādrīa distita itinere, quod robustus vir decem diebus conficere potest. In Pentapoli Teuchiriam urbem validissimo muro cinxit, atque Bernices vallū ex fundamentis restituit, vbi & balneum ad publicam vrbs necessitatem extruxit. In finibus Pentapoleos, duo monasteria propugnaculis vallauit, ad propellendos illinc barbaros, ne clam excurrentes, subito irruerent in terram Romanorum. Est hic vrbs Ptolemæis olim felix & populosa, sed progressu temporis propter magnam aquarum penuriam, paucis admodum habitata. Incolarum ingens turba siti multo ante oppressa, hinc demigrantes, aliō profecti sunt, quò vnicique possibile erat. At rex, reparatis in vrbe aquarum ductibus ac canalibus, pristinam felicitatis speciem vrbi reddidit. Vltima Pentapoleos vrbs Boreum, vbi montes inter se concurrentes, & angustia viarum obstructi, hostibus ingressum ocludunt. Hanc urbem muris carentem firmissimo propugnaculo rex cinxit, & iam tutam constituit. Habitantur etiam

etiam duæ vrbes cognomines. vtraque enim Ægila dicta est, quæ a Boreo absunt itinere, quantum robustus vir quattuor diebus conficere potest. Vetusitæ profectio vrbes, & ad notum ventum versæ, incolarum antiquos mores ac studia referentes, omnes enim mea adhuc ætate errabant, capti religione multorum deorum. Olim Ammoni & Alexandro Macedoni hic ædes positæ erant, quibus vsq; ad Iustiniani imperium hostias mactabant indigenæ. Erat auté eorum, qui sacris seruiebant, indigena turba. Cæterum hic rex non tam subiectorum corpora tueri satagens, quam animas seruare procurans, hominibus hic commorantibus omni diligentia prouidit, non vt impense alia corrigeret, sed vt veram religionis opinionem doceret, per singulas familias Christianos factos, & transmurtos ab obscænis patriæ moribus. apud quos templum dei genitrici ædificauit. Isthæc igitur sic habent. Boreio vrbs Maurusis Barbaris vicina, in hæc vsque tempora ab exoluendo tributo libera fuit, neq; vnquam, ex quo homines esse cæperunt, ad illam peruenerunt publicani aut tributi exactores. Prope eam Iudæi olim morabantur, vetusti templi, quod imprimis venerabatur, possessores; quos omnes Christianos Iustinianus rex efficiens, templum in ecclesiæ speciem transformauit. Post hos Syrtes sunt, quas magnas appellarunt. Cuius autem dispositionis ac figuræ sint, vndeque nomen sortiantur, ego declarabo. Prominet hic littus quoddam, quod maris affluxu ruptum, & vndarum impetu disiectum discedere videtur, ac dum per semetipsum suffugiens retro labitur, in longissimū sinū lunaris figuræ conuersum est, inchoantis lateris penetratio in quadringenta proteditur stadia. Lunaris figuræ ambitus in sex dierum iter excurrit. hic mare interiori a epiro compressum, sinū facit, in quem cum nauis

a continetur.

vel ventis, vel vndis impulsa, intrauerit; nequaquã illinc remeare potest. Nam subinde protrahi videtur, & semper in anteriora loca propelli. Ab hoc (vt ego quidem arbitror) euentu, & nauium periculoso protractu, vetusti homines locum istum Syrtes appellarunt, neq; nauigio litori applicare possunt propter petras & scopulos eam sinus partem, quã nauigari posset, occupantes; sed in breuibus hærentes naues lacerat. Solis lembis hoc mare sulcantes seruari possunt, si fortuna volet, cum periculis penetrantes. Tripoleos hic promõtiora sunt, habitantq; Maurusij, barbara gens, ex Phœnicibus oriunda, & Romanis antiquo fœdere iuncta. Hi omnes a Iustianio rege persuasi, Christianorum dogma sponte amplexati sunt, vocanturque nunc Pacati, quod Romanis semper confœderati sint, a pace Larinorũ vocula. A Pentapoli Tripolis abest itinere, quantum viginti diebus robustus vir possit conficere. Inde vrbs est ^a Leptimagna, olim plane ingens & populosa, postero tempore propter infrequentiam deserta, huius propugnaculum & murum ex fundamentis noster rex reparauit, & præter quatuor alias, quas struxit ecclesias, magnificum & insigne templum dei genitrici collocauit, præterea restituit ^b basilicas olim hic fabricatas & iam collapsas Seueri Regis hinc oriundi. Sed cum huc me sermo pertraxit, neuiquam silentio pretereundum est, id quod in Leptimagna, nostro sæculo contigit. Iustianus cum iam imperium adeptus, nondum Vandilicum bellum confecisset, Maurusij barbari Leucathæ cognominati, Vandilis Libyæ tunc dominis congressi, Leptimagnam, vt hominibus desolaretur, omnino effecerunt. In colliculis enim & saltibus non procul a Leptimagna, vnã cum ducibus suis agentes, subito in medio vrbs coortam ignis flammã prospiciunt, & hostes irruisse arbitrati,

magno

^a Leptimagna.

^b palatium.

magno cursu suppetias ferre contendunt, nemine
 autem inuento, totum negocium in vates referunt,
 qui de eo, quod accidit, præfidentes, Leptimagnâ
 non diu habitatum iri prædixerant. non multo
 post regis exercitus illuc perueniens, Lybiâ aliam
 & Tripolim obtinuit, Vandilis Maurufisque bel-
 lo superatis. Sed nunc vnde digressus sum, reuer-
 tor. In hac vrbe Iustinianus rex lauacra instituit,
 reparato ex infimis fundamentis vrbis muro, &
 conterminos barbaros, qui Gadabitani dicuntur, in
 ea vsque tēpora, Græcorum impietati deum perne-
 gant, nimium addictos, Christianos effecit. Hic et-
 iam Sabathram urbem muro cinxit, extructo in ea
 templo ^a multa ratione digno. In postrema parte
 huius regionis, duæ sunt vrbes, Capa & Girgis, in ^a magna
 quarum medio Syrtis parua sunt, vbi singulis die- ^{flimando.}
 bus res cōtingit admiranda. Mare in angusto com-
 pressum Lunarum figuræ sinû efficit, quemadmodû
 de aliis quoque syrtibus dictum est. Excurrit in ^b
 Epirû longius, quàm vel vno die robustus vir per- ^b continen-
 meare possit. Ad vesperam iterum recurrit, sicco ^{tem.}
 littore ad modum aliarum riparum relicto. Nautæ
 in Epirum perlati, oportunitate mare intra diē præ-
 ter consuetum quàm longissimè penetrant. Cæte-
 rum cum miser eos vesper præuertit, tanquam in
 terra hærentes consistunt, interim longos contos,
 quos in parato habent, expedientes. postquam e-
 nim aquarû quasi redeuntium procellas senserint,
 in ordinem digestis contis impigrè defiliunt naui,
 primum natantes, deinde stantes vbi faciem vnda
 non superauerit, ex alto contos in terram iâ siccam ^c
 vel mox exsiccandam demissos, nauibus subiiciunt; ^{primo di-}
 ac erigentes rectos constituunt, ne in alterutram ^{luculo conti-}
 partem naues proclinantes rumpantur. Acque ita ^{nens mari}
 postridie, dum ^e profundo ad huc mane Epirus ma- ^{vesita tu-}
 ri inundante obducta cōtrahitur, subleuata: naues ^{more flu-}
^{ctuant regi-}
 tur.

fluitant, & nauæ rursus, contis cõmodissimè extractis, navigationem perficiunt. Nullam huius operis intermissionem fieri contingit, sed singulis diebus horù elementorum fit successio. Post Tripolim & Syrtis, ad Libyam aliam transeamus, vbi à Carthagine nobis inchoandum est omnium vrbiù quæ hic sitæ sunt, maxima, tantum præfatum esse sufficit, quòd cum Gizericus & Vandili Libyam occupassent, perniciosam plane, sed quæ barbaros decuit, ^a exilimationem habuerunt. Nam sua negotia meliora fore arbitrati sunt, si loca illa sine mutationibus ac propugnaculis essent; ne Romani, illis recuperatis, mali quidpiam intentare possent aduersus Vandalos. Omnes muros igitur, omnia propugnacula solo repèrè æquarunt. Barbari enim omnes (vt plurimum) in perniciem Romanorum consultant quàm acerrimè, & perficiunt quàm celerimè, quæcunque iis visa sunt. Solum ^b Carthaginis pauca quædam in antiqua specie manserant, & ipsa quoque diuturnitate tẽporis iam collapsa. Iustinianus autem rex, nemine quidem rem approbante, sed omnibus exhorrescentibus, solo autem duce deo, auspice & opitulatore, misso cum exercitu in Lybiam Belisario, Gelimerem & Vandilorum potentiam contriuit, & omnia propugnacula, quæ passim diruta erant, reparauit; & renouatis multis aliis, in aliam speciem extruxit. Primum Carthaginis ^c vallum dispartum reparauit totum; fossa, quæ antè non fuit, egesta, posuit quoque sacra templa dei genitrici, & in palatio cuidam indigenarum sanctæ Primæ: prætere a ab vtraque parte fori, quod Martini dicitur, porticus extruxit. Insigne in super in publico balneum, reginæ cognomine Theodorianum. Intra ^d vallum etiam monasterium ædificauit mari vicinum, quod firmissimo munimento cinctum, in ^e custodiam, quæ expugnari

^a cogitationem conceperint.

^b Carthagine.

^c murum collapsum.

^d murum.

^e castellum quod.

gnari nequeat, erexit. Hæc igitur in Carthagine no-
 ua Iustinianus peregit. In regione contermina vrbs
 est muris carens Baga nomine, nõ barbarorum in-
 cursu, sed forte quadam facile expugnabilis. Hæc
 validissimo propugnaculo vallata, incolas in tuto
 seruauit, qui iam gratiam referentes, in honorem
 Reginae urbem Theodoriadem vocant. In Byzacio
 vrbs est maritima Adramyttus dicta, magna olim
 & populosa, & ob id Metropoleos nomen & digni-
 tatem sortita. Huic murum ingentem circū dedit
 Iustinianus, & necessaria hic constituta custo-
 dia, effecit vt incolæ deinceps hostiles incursus non cu-
 rent. Quapropter iam urbem Iustinianam vocant,
 hanc solum assertionis & salutis mercedem regi ex-
 soluentes, solæque nominis transpositione grati-
 tudinem animi declarâtes: postquam nulla re alia Re-
 gis beneficium neque ipsi compensare poterât, ne-
 que rex ipse, vt compensarent, volebat. Erat in ma-
 ritimis Byzacij locis regij uncula quædam, ab incolis
 & indigenis Capudbada appellata. Huc primû
 Regis classis appulit, & Libyæ terram ingressa, ad-
 uersus Gelimerem & Vandilos exercitum duxit:
 vbi iam admirabile illud, & maius, quàm ratio ex-
 cogitare potest, donum ac munus in Regem deus
 ostendit. Nam cum locus ille aquis careret, ac ma-
 gna aquarum penuria Romanorû exercitus preme-
 retur, tellus tamen aridissima esset prius, fontem
 tamen emisit, quem milites aggere concludentes,
 deinde foderunt, fons autem ebulliens, terram, na-
 turali siccitate abiecta & mutata natura, aquis po-
 tui cõmodis humectauit: vnde hic dein exercitus
 fixit tectoria, & postridie tanquam ad pugnam instru-
 ctus (vt ea quæ in medio, constringã) Libyam obti-
 nuit. Diuini igitur doni vero testimonio compro-
 batus Iustinianus rex, statim a consuluit, vt locus
 ille in urbem transferretur, muro firmatam, &

a id consilij
 cepit.

alio apparatu in felicis vrbis cumulum descriptam. Atque mox consilium Regis in opus exiit. Nā murus exædificatur, & ciuitas, mutata repente agri fortuna, & agrestes homines abiecta stitua, ciuilem vitam amplectuntur, non agrestem diætā, sed vrbānam obseruantes, omniāque agentes, quæ ad ciuilem dignitatem pertinent. Hæc in Byzacio mari vicino peracta sunt. In meditullio, quod ad regionis extrema vergit, vbi iā Maurulij barbari habitant, munitiones validissimas extruxit, ac vrbes hic in confiniis sitas, firmis propugnaculis cinxit, arcibus structis, & militum præfidiis constitutis. Hoc quoque pacto Numidiæ fines propugnaculis & militum custodia tutos reddidit, quorum singula iā dicturus adgredior. Mōs est in Numidia, quæ a

a *Aurasiū.*

Abrasium cognominant, qualem alibi in terra habitabili non contingit esse, in cæli sublimitatē præceps affurgit, comprehenso itinere trium dierum in ambitu, accedenti inaccessus, nullum ascensum nisi per præcipitium habens, in vertice prara sunt & plani campi, amœnæ viæ, pascua fertilia, loca arboribus confita, aromata omnigena, & fontes e scopulis scaturientes, aquæ tranquillæ, & fluuij vndarum copia verticosi, & quod omnium vel maximè est admirandum, segetes & arbores in hoc monte, fructus proferunt duplo maiores, quam in aliis Libyæ partibus. Quæ ad b Abrasium montem pertinent, hoc modo habent. Vandili à principio montem possederunt, quibus iam pulsus Maurulij occuparunt, quos hinc Iustinianus rex eductos alij Romanorum imperio adiunxit, prouidens nimirum, ne deinceps barbari hinc excurrentes, rursus aliis damna inferrent. Vrbes, quas prope montem inuenit desolatas, & muris carentes, muro vallauit. Præterea duabus arcibus, & sufficienti militum præfidio hic constitutis, nullam spem

b *Aurasiū.*

in A-

c occupant
di *Aurasiū*

in Abrasium excurrenti barbaris hinc commoran-
 tibus reliquit. In urbibus quoque a alterius Nu-
 midia inexpugnabilia propugnacula collocavit.
 In Sardo insula, quam nunc Sardiniam vocant, urbs
 est a Romanis b arx Traiani appellata. hanc muro
 & mœnibus, quibus antea carebat, Iustinianus cin-
 xit. Apud c Gadiros in altera parte columnarum
 Herculis, in dextra, ad litus Libya, arx olim erat d
 Septon nomine, a Romanis superiori ætate con-
 structa, & propter Vandilorum incuriam, vetusta-
 te collapsa, hanc muro firmavit rex Iustinianus &
 præsidio validam reliquit, ubi & templum spectatu
 dignum dei genitrici posuit. Nam cum ab hac in-
 choaret politica procœmia, effecit, ut nulli profusus
 hominum generi sit hæc arx expugnabilis. Et hæc
 quidem eiuscemodi sunt. Nulli autem dubium sed
 omnibus hominibus liquido patuit, ex orientis e
 promontoriis vsque in occidentem solem, quibus
 terminatur Romanum imperium, non solum muni-
 tionibus, sed & militum præsidii ac custodiis po-
 litiam Iustinianum Regem confirmasse. Quæcûque
 igitur Iustiniani ædificia nosse potui, aut ipse spe-
 ctator factus, aut spectatorum auditor, quanta vi po-
 tui, sermone percurri. Scio me inter dicendum
 multa alia præteruisse, quæ vel in obscuro latent,
 vel profusus ignota manent. Quare si quis conatus
 fuerit diligenter omnia perscrutari, atque f ora-
 tionem completi, is plane rem decoram faciet, & g
 honestam consequetur gloriam.

a reliquia.

b castellum.

c Gades.
d Septum.

e limitibus.

f huic libro
inferere.
g industrij
laudem fe-
ret.